

Łódź, 2 stycznia 2018 r.

Dr hab. n. med. Adam Durczyński
Klinika Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej
USK nr 1 w Łodzi
Uniwersytet Medyczny w Łodzi
ul. Kopcińskiego 22, 90-153, Łódź

RECENZJA

pracy lek. Mirosławy Püsküllüoğlu

**pt. „Adaptacja i zastosowanie narzędzi EORTC w grupie chorych z rakiem
żołądka i przelyku oraz w grupie chorych z przerzutami do kośćca”**

na stopień doktora nauk medycznych.

Promotor pracy: Dr hab. n. med. Krzysztof Tomaszewski

Promotor pomocniczy: Dr n. med. Aneta Zygulska

**Katedra i Klinika Onkologii Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu
Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie**

(Kierownik jednostki Prof. dr hab. n. med. Piotr Wysocki)

Każdy sposób leczenia chorych z rakiem, oprócz spodziewanych korzyści w postaci wyleczenia choroby nowotworowej lub złagodzenia dolegliwości, w dużej grupie chorych prowadzi również do pojawienia się różnych objawów niepożądanych. Ich rodzaj, częstość występowania oraz natężenie mają w znacznym stopniu charakter indywidualny i zależą zarówno od czynników związanych z samym chorym jak i rodzajem zastosowanej terapii. W czasie każdego leczenia onkologicznego wskazane jest dokładne określenie w jaki sposób stosowana terapia ma wpływ na sprawność chorego i jakość jego życia. Każdorazowo korzyści płynące z leczenia onkologicznego powinny przewyższać ryzyko stosowania tej terapii. Stan sprawności chorego należy zatem oceniać już przed rozpoczęciem leczenia i regularnie go sprawdzać w trakcie trwania terapii.

Do oceny stanu sprawności chorego służą różne skale. Najbardziej znane z nich to skala według Karnofsky'ego i Zubrodam – niestety skale te tylko częściowo oceniają jakość życia chorych

odnosząc się przede wszystkim do fizycznych aspektów ich sprawności i samodzielności. Systemem o zdecydowanie większej precyzji oceny jakości życia chorego z nowotworem jest skala EORTC zawierająca podstawowy kwestionariusz QLQ C30 – wspólny dla wszystkich nowotworów, zbadany pod względem wiarygodności, przetłumaczony na kilkadziesiąt języków.

Obecnie próbuje się dokonywać dalszego uszczegółowienia oceny stanu chorych w kwestionariuszach modułowych, które zawierają analizę objawów w poszczególnych nowotworach. Ta obiektywna i szczegółowa ocena stanu somatycznego chorego, samopoczucia, stanu psychicznego, relacji społecznych oraz sprawności fizycznej w konkretnej chorobie nowotworowej w trakcie określonej terapii może mieć istotny wpływ na podejmowanie decyzji o zasadności jej stosowania.

Taka ocena terapii onkologicznych jest jedną z trudniejszych dziedzin współczesnej medycyny. Obiektywne narzędzia badawcze, które pozwalają na ocenę tych terapii mogą mieć kluczowe znaczenie w ich wyborze. Katedra i Klinika, w której Autorka pracy przeprowadzała swoje badanie należy do jednego z najbardziej doświadczonych ośrodków onkologicznych w naszym kraju, również w aspekcie wprowadzania i oceny nowych terapii onkologicznych.

W świetle powyższych stwierdzeń, wybór tematu pracy oraz miejsca jego realizacji, uważam za bardzo trafny i mający niezwykle ważny aspekt dydaktyczny i praktyczny.

W przewodzie doktorskim lek. Mirosława Püsküllüoğlu przedstawiła osiągnięcie naukowe w postaci 4 publikacji pod wspólnym tytułem „Adaptacja i zastosowanie narzędzi EORTC w grupie chorych z rakiem żołądka i przełyku oraz w grupie chorych z przerzutami do kości”. W dwóch z tych prac Kandydatka jest pierwszym autorem. Całkowity *Impact factor* powyższych prac wynosi 4,998 pkt (w tym 3,711 pkt jako pierwsza autorka), całkowita punktacja MNiSW to 90 pkt (w tym 55 pkt jako pierwsza autorka).

W skład tego osiągnięcia wchodzi następujące prace:

1. Validation of the Polish version of the EORTC QLQ-BM22 module for the assessment of health-related quality of life in patients with bone metastases. Püsküllüoğlu M, Tomaszewski KA, Bottomley A, Holden L, Tomaszewska IM, Głowacki R, Bereza K, Golec EB, Chow E, Krzemieniecki K. Qual Life Res. 2014; 23(2): 527-32.
2. Evaluation of health-related quality of life and its main influencing factors in a Polish population of patients with bone metastases. Püsküllüoğlu M, Zygulska AL, Tomaszewska

- IM, Ochendusko S, Konopka K, Tomaszewski KA. *Curr Probl Cancer*. 2016; 40(5-6): 183-197.
3. Validation of the polish version of the EORTC QLQ-C30 and the QLQ-OG25 for the assessment of health-related quality of life in patients with esophagi-gastric cancer. Tomaszewski KA, Püsküllüoğlu M, Biesiada K, Bochenek J, Nieckula J, Krzemieniecki K. *J Psychosoc Oncol*. 2013; 31(2): 191-203.
 4. Main influencing factors and health-related quality of life issues in patients with oesophago-gastric cancer - as measured by EORTC tools. Tomaszewski KA, Püsküllüoğlu M, Biesiada K, Bochenek J, Ochendusko S, Tomaszewska IM, Krzemieniecki K. *Contemp Oncol (Pozn)*. 2013; 17(3): 311-316.

Prace przedstawione przez Autorkę stanowią zbiór doskonałych publikacji dotyczących walidacji kwestionariuszy EORTC, a następnie wykorzystania ich do oceny jakości życia chorych onkologicznych w Polsce. Należy zwrócić uwagę, że prace opublikowane zostały w wiodących pismach zajmujących się tematyką jakości życia chorych onkologicznych takich jak *Quality of Life Research* – oficjalnego pisma Międzynarodowego Towarzystwa Badań nad Jakością Życia Uwarunkowaną Stanem Zdrowia. Rzadko zdarza się by osoba ubiegająca się o tytuł doktora nauk medycznych publikowała w tak prestiżowych pismach.

Co bardzo istotne, poddane ocenie przez Autorkę moduły oceny jakości życia QLQ-BM22 oraz QLQ-OG25 w polskiej wersji językowej zostały przekazane ponownie do EORTC, a następnie szeroko udostępniane w celu ich dalszego stosowania w praktyce klinicznej. Unikatowym jest, by przeprowadzone badania na stopień doktora nauk medycznych miały tak duży wymiar praktyczny.

Z obowiązku Recenzenta pragnę przedstawić jedną uwagę. Przedstawione przez Kandydatkę prace obejmują kilka zagadnień, które przede wszystkim łączy to, że dotyczą wykorzystania nowych formularzy modułowych oceny jakości życia w chorobie nowotworowej. W ocenie Recenzenta budzi pewne wątpliwości łączenie grup chorych z nowotworem przewodu pokarmowego oraz chorych z przerzutami do kości. Wynika to najprawdopodobniej z chęci przedstawienia przez Autorkę, większej liczby prac jako osiągnięcia zgłoszonego do pracy doktorskiej. Nie dyskwalifikuje to jednak przedstawionej pracy. W opinii Recenzenta już same prace dotyczące ewaluacji tych formularzy w rozsianej chorobie nowotworowej z przerzutami do kości mogłyby stanowić podstawę do ubiegania się o stopień doktora nauk medycznych (IF

tych pracy wynosi 3,711, a MNiSW 55). Recenzent chciałby jednak poznać opinię Doktorantki w tej sprawie.

W podsumowaniu, prace lek. Mirosławy Püsküllüoğlu oceniam bardzo wysoko. Prace mają charakter nowatorski, dowodzą dojrzałości Autorki jako badacza i umiejętności zaplanowania badań, prawidłowego doboru literatury, właściwej analizy danych i umiejętności wyciągania celnych wniosków. Cykl tych publikacji jest oryginalnym osiągnięciem Autorki, które może mieć szersze zastosowania w leczeniu onkologicznym chorych. W mojej opinii odpowiada wymogom stawianym pracom doktorskim, określonym ustawowo. Zwracam się zatem do Wysokiej Rady Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego – Collegium Medicum w Krakowie o dopuszczenie lek. Mirosławy Püsküllüoğlu do dalszych etapów przewodu doktorskiego, a jednocześnie biorąc pod uwagę wymiar naukowy, dydaktyczny i praktyczny pracy wnioskuję o jej wyróżnienie.

Dr hab. n. med. Adam Durczyński